

Zápis ze zasedání Výboru pro práva cizinců

Datum:	11. září 2023 od 10 do 13 hodin.
Místo:	Budova Úřadu vlády ČR v ulici Rytířská 31, místnost BEZO
Přítomni:	A. Ander, A. Brabcová, P. Čížinský, M. Faltová (<i>předsedkyně</i>), M. Jelínková, O. Jůnová, J. Kepka, A. Krchová, Y. Leontiyeva, Z. Pavelková,, K. Radová, M. Vinkler
Hosté:	Nataša Kovář Chmelíčková (OAMP MV), Veronika Votočková (OAMP MV), Hana Lupačová (KVOP), Stanislava Sládeková (PF MUNI), Klára Šimáčková Laurenčíková (Zmocněnkyně vlády pro lidská práva)
Omluveni:	L. Janků, K. Koldinská, A. M. Vinařická, P. Pořízek
Sekretariát:	M. Crha (tajemník Výboru), D. Šmídová (tajemnice Výboru pro práva dítěte), J. Machačka (tajemník Rady vlády pro lidská práva)

Program jednání:

- Shrnutí aktuálních informací od rezortů
- Detence nezletilých cizinců bez doprovodu a rodin s dětmi - ukončení, alternativy
- Aktuální vývoj tématu vstupu NNO a advokátních kanceláří do zařízení pro zajištění cizinců
- Různé

Úvod

Předsedkyně Výboru přivítala všechny přítomné a představila hosty pro toto zasedání.

1. Shrnutí aktuálních informací z rezortů

Ministerstvo zdravotnictví

A. Ander představil změnu ve zdravotním pojištění dětí s dlouhodobým pobytem do věku 18 let. Tyto děti od 1. 1. 2024 budou mít možnost být pojištěny v systému veřejného zdravotního pojištění. To je zásadní změna oproti dřívějšímu systému, kdy bylo potřeba komerční pojištění. Tyto děti, respektive jejich rodiče, budou platit pojistné ve výši jako osoby bez zdanitelných příjmů.

Další změna se týká zákona o pobytu cizinců. Tam se upravovalo postavení VZP, a.s. Byl zrušen jejich monopol při pojišťování cizinců při pobytu nad 90 dní. Zákon bude účinný, jakmile vyjde ve sbírce, k čemuž zatím nedošlo.

V Lex Ukrajina 6 se rozšiřuje zpětné pojištění žadatelů o dočasnou ochranu ze 30 dnů zpětně na 60 dnů zpětně před udělením dočasné ochrany. To vyplývá z praxe, kdy se v některých případech nestíhalo dočasnou ochranu udělit do 30 dnů od žádosti. Další změnou je narovnání podmínek odhlašování z důvodu dlouhodobého pobytu s běžným českým pojištěncem. Pro ukrajinské uprchlíky platila mimořádná pravidla vzhledem k okolnostem války. V současnosti již mimořádný nátlak na systém pomíjí. Proto jsou rušeny výjimky při odhlašování ze systému veřejného pojištění, které nově bude za stejných podmínek jako čeští pojištěnci.

M. Faltová se zeptala, zda se ke vstupu dětí cizinců do systému veřejného zdravotního pojištění chystá informační kampaň, aby se dotyční dozvěděli o podmínkách a povinnosti platit pojistné.

A. Ander uvedl, že informace jsou zveřejněné na portálu pro cizince, kde je téma podrobně zpracované. Informovány jsou ze strany ministerstva zdravotní pojišťovny, ale zatím není dostupná informace, zda budou pojišťovny vést informační kampaně cílící na veřejnost.

M. Faltová uvedla, že nevládní organizace o této změně budou také informovat, ale považovala by informační snahy veřejné správy za vhodné.

K. Šimáčková Laurenčíková vyjádřila souhlas s potřebou posílit informační snahy veřejné správy.

Ministerstvo školství

O. Jůnová uvedla, že v Lex Ukrajina se předpokládá, že od 1. září 2024 budou ukončeny některé výjimky, které Lex Ukrajina obsahuje. Část výjimek bude zachována pro ty držitele dočasné ochrany, kteří jsou na území méně než jeden rok. Mezi rušené výjimky platí možnost zvláštního zápisu pro ukrajinské žáky, možnost upravit pro ukrajinské žáky obsah vzdělávání (s výjimkou těch na území ČR méně než 12 měsíců). Ruší se ustanovení umožňující vytváření tříd a oddělení složených pouze z ukrajinských žáků a zrušuje se výjimka ze znalosti českého jazyka pro pedagogy.

Cizinců se dále týká úprava rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Od září 2023 je možné místo druhého cizího jazyka cizincům nabízet výuku češtiny jako druhého jazyka. Školy jsou výslovně upozorňovány, aby využívaly disponibilní hodiny k výuce češtiny jako druhého jazyka.

Další aktualitou je pokračování podpory pozic ukrajinských asistentů pedagoga, podpora je prodloužena na období od září do prosince 2023. Ministerstvo si uvědomuje, že tato informace byla školám poskytnuta pozdě, důvodem bylo probíhající jednání o tom, jak bude financována.

Dále byla novelizována vyhláška o základním a středním vzdělávání. Ve středních školách se o rok prodloužila možnost zabezpečovat jazykovou přípravu. U základních škol je pouze možné určovat více škol pro jazykovou přípravu, jde tedy o menší dopad.

Ve schvalovacím procesu je novela školského zákona. U přijímacího řízení dochází v oblasti cizinců k rozšíření okruhu osob, které mají nárok na úlevu u jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka. Očekává se, že novela bude účinná od září 2024.

M. Faltová se zeptala na dobu, pro kterou je prodloužen institut ukrajinských asistentů pedagoga.

O. Jůnová potvrdila, že jde o prodloužení do konce kalendářního roku, což odpovídá možnostem financování. Ministerstvo doufá, že bude možné další prodloužení do konce školního roku 2023/2024.

H. Lupačová se zeptala, kdy nejpозději bude dostupná informace o tom, zda dojde k dalšímu prodloužení. Poukázala na nejistotu, která panuje mezi ukrajinskými asistenty pedagoga.

O. Jůnová upřesnila, že přesné datum nelze předvídat, záleží to na financování.

Úřad vlády

K. Šimáčková Laurenčíková představila aktuální priority v oblasti adaptace a integrace za Úřad vlády ČR. V současnosti byla dokončena strategie opatření pro úspěšnou adaptaci a integraci držitelů dočasné ochrany. Reaguje na podněty Výboru pro práva cizinců a nevládních partnerů. Je potřeba řešit překážky na straně integrace, mezi ně patří i nastavení dávkové podpory v Lex Ukrajina 5. V příštích měsících bude prioritou vyjednávání o Lex Ukrajina 7. V něm je žádoucí umožnit svobodnější čerpání prostředků na ubytování v případě zranitelných osob. Nouzové ubytování nebylo nikdy koncipováno jako dlouhodobé, proto osoby, které na něj mají nadále nárok, by měly mít možnost za stejné prostředky volit i jiné typy ubytování. Je potřeba zachovat podporu zranitelným osobám a současně zvýšit bezpečí a komfort přesunem do standardního ubytování. Dalším tématem v souvislosti s Lex Ukrajina 7 bude motivace pracovat. Cílem je, aby se vyplatilo pracovat, a to i na částečný úvazek – což je zvláště relevantní u žen s dětmi. Lex Ukrajina 7 by měl být ideálně účinný od jara 2024, byť hrozí zpoždění.

Již 110 000 Ukrajinců v ČR pracuje, ale dominantně to je ve špatně placených povoláních. To souvisí s možnostmi jazykového vzdělávání. Neplatí, že by se držitelé dočasné ochrany en bloc nechtěli vzdělávat, ale je potřeba nabídky rozvíjet, aby bylo například dostupné i v podvečerních hodinách nebo s možnostmi hlídání dětí.

Dalším tématem je nárůst obtíží v oblasti duševního zdraví. Je potřeba rozvíjet kapacity, přidávat finanční podporu, informovanost Ukrajinců a telemedicínu. Pozitivem je, že se podařilo obnovit výzvu MPSV na podporu komunitních mateřských center pracujících s držiteli dočasné ochrany.

Většinu dětí se podařilo integrovat do běžného vzdělávacího proudu. Bohužel se ale ukrajinské děti čím dál častěji setkávají s šikanou od českých spolužáků. Tato rizika je potřeba komunikovat školám a připravit podklady a metodiky. Je potřeba zvýšit vnímavost a citlivost, čímž se zvýší i důvěra v systém. Problémy s duševním zdravím u žáků nelze zaměňovat za ‚zlobení‘.

Plánujeme setkání s Národní sítí knihoven ohledně podpory dětí ve věku 15+. Knihovny jsou ideálním partnerem pro integraci a seberozvojové vzdělávání. Adolescenti jsou obtížně kontaktovatelná skupina, protože už se na ně nevztahuje povinná školní docházka. Navíc jde o zranitelnou skupinu, co se týče vykořisťování na trhu práce. Proto se jí strategická skupina opakovaně věnuje. Pravidelně se setkáváme i s mateřskými rodinnými centry.

Dalším tématem je možnost interrupcí občanek EU (mimo českých občanek). Existuje rozpor mezi evropskou legislativou a výkladem české legislativy. Je potřeba vyjasnit a nemocnice jasně informovat, že občanky EU mají na tento zákrok nárok a české nemocnice je nesmí masivně odmítat.

Zmocněnkyně dále velmi ocenila úspěch v rozšíření veřejného zdravotního pojištění u nezletilých cizinců. Apelovala na posílení komunikace, aby tato novinka měla co největší praktický dopad v terénu. Kvalitní podklady existují, ale chybí koordinace, takže o nich relevantní aktéři často neví.

V České republice je evidováno okolo 14 000 dětí, které mají být fyzicky přítomné v ČR, které jsou ve věku povinné školní docházky. Není však zřejmé, zda to odpovídá skutečnosti, například se řada dětí během léta vracela na Ukrajinu. Požádali jsme relevantní instituce o spolupráci při mapování, nakolik jsou tyto data přesná.

Dále uvedla, že aktivně řešeno je též téma detence nezletilých cizinců, kde probíhá jednání s MV ohledně možných alternativ.

Aktuálním tématem je též předsudečné násilí. Zejména jde o konflikty mezi romskou a ukrajinskou menšinou. Úřad vlády ČR se snaží podporovat participační dialog, koordinovat napříč státní správou a denně komunikovat s těmito komunitami. Vznikají také komunikační doporučení a materiály pro obce a státní správu. Úřad vlády ČR také pracuje na vzniku týmů specificky k tématu hate crime. Vznikají osvětové materiály ve spolupráci s In Iustitia a v úvahu připadá i změna legislativy.

H. Lupačová požádala o seznam aktuálně zřízených krajských koordinátorů pro adaptaci a integraci.

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že aktuálně jsou koordinátoři zřízení v devíti regionech. Tyto pozice vznikly ze zdrojů agentury UNICEF, financování je zajištěno do konce roku 2024, některé kraje pravděpodobně tyto lidi i poté integrují do svých týmů. Zároveň slíbila, že tajemník výboru členům tento seznam dodá.

Ministerstvo vnitra

J. Kepka uvedl oficiální statistiky k 31. 7. 2023:

- V ČR je evidováno 1 045 491 cizinců,
- 49,3 % z toho jsou ženy,
- 32,8 % cizinců má trvalý pobyt v ČR,
- Asi 365 000 osob má dočasnou ochranu,
- 30 000 osob se zatím nedostavilo k prodloužení dočasné ochrany, na což mají čas do konce září,
- V průměru přichází na dočasnou ochranu 2 000 až 2 500 osob do ČR týdně, tedy asi 10 000 měsíčně. Z toho je asi 60 % žen. O prázdninách stoupl poměr dětí na 24 %. Jde o pravděpodobné vychýlení vzhledem k příjezdu dětí na prázdniny.

Dále popsal situaci ohledně budoucnosti dočasné ochrany na evropské úrovni. Je pravděpodobné, že dojde k prodloužení dočasné ochrany. Na Radě ministrů se předpokládá hlasování 28. 9., hlasuje se kvalifikovanou většinou, s vysokou pravděpodobností bude dočasná ochrana prodloužena. Zatím se neví, jak bude probíhat přechod do jiných pobytových oprávnění.

N. Kovář Chmelíčková představila vývoj v souvislosti s Lex Ukrajina VI. Očekává se projednání vládou 13. 9. Největším problémem je, že zatím nejsou dojednány peníze ze státního rozpočtu. Lex VI očekává stejný model prodloužení dočasné ochrany jako v Lex IV. Účinnost má být od 1. 1. 2024. Platnost vízových štítků končí 1. 4., do té doby je potřeba prodloužit dočasnou ochranu.

Co se týče Lex VII, směřuje se k účinnosti 1. 4. 2024. Velkým tématem Lex VII budou změny v podmínkách ubytování.

K. Šimáčková Laurenčíková dodala, že data o nově příchozích ukazují, že omezování stávající podpory není vhodné a je důležité nadále hledat finance na asistenty pedagogů a další nástroje.

Y. Leontiyeva se zeptala, zda se vůbec uvažuje o možnosti změny dočasné ochrany na jiný typ pobytu.

J. Kepka odpověděl, že jde o předběžnou diskuzi, ale zatím žádné řešení neexistuje, ani jen v obrysech.

P. Čížinský uvedl, že nemožnost držitelů dočasné ochrany žádat o jiné pobytové oprávnění považuje za vědomý krok znemožňující Ukrajincům získat dlouhodobější jistotu. Pozici ukrajinské vlády vůči dočasné ochraně považuje z hlediska lidských práv za irelevantní – záleží na individuálních potřebách lidí. Zdůraznil, že rozhodnutí, do jaké míry umožnit držitelům dočasné ochrany setrvat v ČR i po konci dočasné ochrany, bude primárně na ČR.

J. Kepka vyslovil nesouhlas, považuje pobytový status těchto osob za otázku celoevropské koordinace. Zároveň nepovažuje nemožnost držitelů dočasné ochrany žádat o jiná pobytová oprávnění za problematickou vzhledem k tomu, že dočasná ochrana garantuje plná práva jako možnost pracovat a přístup do systému veřejného zdravotního pojištění. Jiné komunity cizinců si stěžují na preferenční přístup k Ukrajincům.

K. Šimáčková Laurenčíková poukázala, že dočasná ochrana neumožňuje přístup do českého systému dávkové pomoci. To je jeden z příkladů, kdy specifický status dočasné ochrany je nevýhodou. Česká republika by také měla lidskoprávní aspekt zdůrazňovat na celoevropských jednáních.

P. Čížinský poukázal, že dočasná ochrana původně umožňovala přechod na jiné pobytové oprávnění, ale to bylo postupně novelami Lex Ukrajina omezeno. To bylo ve snaze oddělit pobytový režim Ukrajinců a ostatních cizinců. Zároveň poukázal, že ČR může jistě umožnit pobyt Ukrajincům i nad rámec celoevropského přístupu.

Y. Leontiyeva upozornila, že nejistota spojená s dočasností pobytového oprávnění poškozuje integrační snahy a může vést k tomu, že ČR nebude mezinárodně konkurenceschopná, co se týče destinací vyhledávaných tou nejlépe integrovanou a nejkvalifikovanější částí příchozích z Ukrajiny.

M. Faltová potvrdila, že v poradenství se s dotazy na pobytové oprávnění opakovaně setkává, jde často o kvalifikované osoby, které mají potenciál pozitivního přínosu pro ČR.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

A. Brabcová na úvod uvedla, že dotazy ohledně pobytových oprávnění současných držitelů dočasné ochrany padají i od zaměstnavatelů. Zároveň souhlasí s MV, že ČR musí počkat a vzít v potaz výsledky evropského vyjednávání. Ukrajina silně apeluje, aby pobyty byly dočasné.

Nedávný výzkum odhalil, že 52 % dotázaných Ukrajinců vyjádřilo vůli zůstat v ČR trvale. Toto číslo se neustále zvyšuje. Odpovídá to dřívějším zkušenostem, že s delší dobou trvání války toto procento stoupá.

Lex Ukrajina VII zatím nemá žádnou prezentovatelnou verzi návrhu, aktuálně se vyhodnocuje stávající úprava a sbírají se podněty. Potvrzuje, že úprava musí být účinná od 1. 4. 2024.

Informovala též o výzvě na podporu sociálního začleňování osob z Ukrajiny, alokace je 200 mil. Kč. Maximální délka projektu je 18 měsíců, ukončení realizace 31. 12. 2025. Maximální alokace na jeden projekt je 10 mil. Kč. V jednání je též návazné financování v podobné. Jsou podporovány základní činnosti vybraných druhů sociálních služeb a pomoc a podpora řešení nepříznivé sociální situace uprchlíků a jejich rodin.

Ke 4. 9. bylo zaměstnáno 112149 osob z Ukrajiny, jde o setrvalý stav, pomalý nárůst. Ministerstvo bojuje s nekalými praktikami některých zaměstnavatelů. Spolupracuje s SUIP a neziskovými organizacemi. Co se týká celkového počtu cizinců na území ČR, v zaměstnaneckém poměru je již téměř 800 000. Toto číslo stoupá, zaměstnavatelé proto vyvíjí značný tlak na zvyšování kvót.

M. Faltová se zeptala na stav prováděcí novely zákona o zaměstnanosti související s novelou cizineckého zákona.

A. Brabcová upřesnila, že MPSV se aktuálně zabývá vlastní novelou zákona o zaměstnanosti, ale následně bude pracovat na novelizaci, která by měla být předložena současně s návrhem nového cizineckého zákona.

N. Chmelíčková popsala současný stav návrhu cizineckého zákona. Zatím neexistuje stabilní text, protože nadále pokračuje vypořádání některých připomínkových míst. Vše běží podle plánu.

Ministerstvo průmyslu a obchodu

M. Vinkler uvedl, že oproti předchozímu zasedání výboru nedošlo na ministerstvu v oblasti cizinců k žádnému významnému vývoji. Rezortu se zejména týkají programy ekonomické migrace a podnikání cizinců ve vztahu k agendě živnostenských úřadů.

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování před ESLP

K. Radová uvedla, že žádné větší novinky, např. posuny v řízeních, nejsou. KVZ se zabývá zejména otázkou určování věku.

2. Detence nezletilých cizinců a rodin s dětmi

Diskuze

M. Faltová představila návrh podnětu ohledně ukončení detence nezletilých cizinců. Podnět byl členům výboru rozeslán předem. Na návrh reagovala Linda Janků, která zpřesňuje některé části odůvodnění návrhu.

M. Crha popsal kontext vzniku návrhu. V současnosti probíhají jednání o různých možnostech změny ve vztahu k detenci nezletilých cizinců. Pozice vládní zmocněnkyně je, že usiluje o úplné ukončení detence nezletilých cizinců a rodin s dětmi. Přitom mohou vznikat alternativy, které naplní bezpečnostní cíle, aniž by byly výrazným zásahem do svobody nezletilých cizinců. Návrh podnětu uvádí obě témata – jak ukončení detence, tak možnost alternativ. Návrh mimo jiné obsahuje přehled mezinárodních závazků, které jsou pro detenci nezletilých relevantní. Úpravy Lindy Janků směřují zejména k doplnění případů a upřesnění formulací. Zejména jde o doplnění judikatury ESLP.

N. Chmelíčková se k návrhu vyjádřila za MV. Toto téma považuje za dlouhodobé a opět diskutované v kontextu návrhu cizineckého zákona. Tyto připomínky nebudou zcela vypořádány a zřejmě zůstanou na úrovni rozporu. S detencí počítá též návrh nového azylového procedurálního nařízení, který nově upravuje hraniční řízení na úrovni EU. Má jít o výjimečný nástroj, ne běžně používaný, což se MV domnívá, že naplňuje. Mezi další důvody, proč MV nesouhlasí s požadavkem ukončit detenci dětí, je nedorěšená migrační situace v EU, směřování nového paktu a výsledky schengenských evaluací, které ukončení detence dětí nepožadují. Je potřeba pouze zohlednit situaci dětí v řízení o zajištění, to je již dnes v ČR dle MV naplněno.

V. Votočková odkázala na schůzku zmocněnkyně vlády pro lidská práva a vrchního ředitele sekce vnitřní bezpečnosti a policejního vzdělávání ministerstva vnitra Jana Paďourka. Informovala o dohodě, že vznikne neformální těleso, kde za účasti MV a ÚV ČR budou diskutovány funkční alternativy k detenci. Vrchní ředitel přislíbil spolupráci MV. Zároveň na schůzce bylo řečeno vrchním ředitelem, že detence nezletilých nebude z návrhu nového cizineckého zákona vypuštěna. Součástí dohody též je, že ÚV (paní zmocněnkyně vlády pro LP) zahájí společné jednání s MŠMT ohledně možnosti nového alternativního zařízení. MV aktuálně čeká, až ÚV začne výsledky tohoto jednání realizovat.

Dále se vyjádřila k textu usnesení. U samotného návrhu usnesení považuje za otázku, zda je v souladu s jednacím řádem vlády. V odůvodnění kvituje změnu navrženou Lindou Janků, aby byla vypuštěna zmínka, že nezletilí bez doprovodu jsou například sirotci, protože v praxi jde spíše o jiné skupiny. Zároveň obecný seznam různých negativních dopadů detence nezletilých považuje za irelevantní pro

konkrétní situaci ZZC Bělá-Jezová. U alternativ poukázala na potřebu hledání inspirace v tranzitních zemích migrace, nikoliv cílových. V souvislosti se seznamem judikatury ESLP považuje podmínky v detenčních zařízeních ze stávajících rozsudků ESLP za horší než podmínky, které jsou poskytovány a realizovány v současnosti v zařízeních pro zajištění cizinců v ČR.

M. Crha upřesnil, že obecný seznam dopadů detence na děti je v odůvodnění uveden proto, že výzkumná data pro konkrétní podmínky ČR nejsou dostupná. Smyslem seznamu je též poukázat na to, že dopady detence nezávisí pouze na materiálních podmínkách, ale mohou též vyplývat ze samotné podstaty detence a uzavřeného zařízení.

Z. Pavelková poděkovala za podnět, který považuje za kvalitně zpracovaný. Jako kompromisní řešení navrhuje zkrácení délky zajištění nezletilých. To je také jedna z podmínek, kterou hodnotí ESLP. ČR umožňuje detenci na 90 dní, je zde tedy prostor pro zkrácení. Zároveň poukazuje, že zákon dnes již umožňuje některé alternativy, ty však nejsou v praxi používány. Například finanční záruka v minulosti nebyla používána údajně proto, že policie neměla zřízený zvláštní účet za tímto účelem. Zákon zároveň umožňuje policii udělit jako alternativu povinnost zůstat v určitém místě. Díky tomu by jako alternativa mohly být využívána přijímací zařízení, což též zmiňuje důvodová zpráva z roku 2018. Proto se ptá, zda se od té doby něco změnilo a zda probíhají kroky k zavádění těchto alternativ. Zároveň navrhla změnu pojmu „nelegální migrant“ v textu odůvodnění na vhodnější termín. V souvislosti s informací, že nový cizinecký zákon nepočítá s ukončením detence nezletilých, navrhuje též v usnesení navrhnout dřívější účinnost zákazu detence nezletilých. Není totiž důvod, proč ji vázat na účinnost zákona.

P. Čížinský navazuje na vyjádření MV, že detence by měla být využívána výjimečně. Proto se ptá, jak výjimečné to dnes v praxi je? Jaká jsou čísla ohledně zajištění a alternativ?

H. Lupačová souhlasí s V. Votočkovou, že judikatura ESLP z Francie se týká převážně případů, kde byly horší materiální podmínky než v ČR, ale v jednom případě šlo již o zařízení, které bylo pro děti upraveno. Obdobný případ též pochází z Chorvatska, tam byly podmínky srovnatelné s Bělou Jezovou. Ten by měl být doplněn do odůvodnění. Též citovala odpověď Správy uprchlických zařízení na informační žádost ohledně používání alternativ. Do roku 2022 byla podle těchto dat alternativa vůči detenci využita v 400 případech, ale jen 4 z nich se týkaly nezletilých. Též vyjádřila zájem KVOP podnět podpořit.

K. Radová za KVZ otevření tématu též vítá a podnět též podporuje. ESLP posuzuje u detence nezletilých více faktorů a délka je jedním z nich; proto vítá otevření diskuze o zkrácení maximální délky detence nezletilých. Vítá avizované jednání o vzniku nového polootevřeného zařízení s MŠMT, chce se jednání účastnit. Zároveň se ptá, proč není využíváno zařízení v Zastávce u Brna jako alternativa. Též pokládá otázku, v jakých případech MV považuje alternativy za možné vzhledem k riziku útěku. K otázce rozdílů mezi tranzitními a cílovými zeměmi poukazuje na závěry konference organizované k tématu KVZ v roce 2017. Například zkušenost z Rakouska ukazuje, že polootevřené centrum může fungovat, pokud bude spojeno s dalšími službami a doprovodnými aktivitami.

V. Votočková odkazuje na koordinační roli ÚV ČR při jednání s MŠMT. MV není proti polootevřenému zařízení v městské zástavbě s poskytováním služeb. Otázkou ale je, kde by takové zařízení mohlo být, aby s tím okolí souhlasilo, a též kdo to zaplatí. Zároveň zdůraznila, že má mandát říct, že MV odmítá úplné zrušení detence nezletilých, tj. cizinců ve věku 15-18 let bez doprovodu a rodin s dětmi. Též představila statistiku, že za rok 2022 a leden až červenec 2023 bylo v zařízení pro zajištění cizinců v Bělé Jezové umístěno celkem 250 nezletilých. K finanční záruce uvedla, že návrh nového zákona o pobytu cizinců již s tímto opatřením nepočítá, protože je administrativně nadměrně náročné pro policii. Ohledně využívání Zastávky u Brna jako alternativy popsala, že v několika případech v minulosti tato alternativa využita byla, ale téměř okamžitě docházelo k útekům, protože ČR je tranzitní zemí. Co se týče polootevřených zařízení, tam samozřejmě útky také hrozí, ale MV je otevřeno spolupráci na hledání řešení.

D. Šmídová se zeptala, jaký přesný administrativní důvod má policie k tomu, že nevyužívá finanční záruky jako alternativu.

V. Votočková za pravděpodobný důvod považuje administrativní náročnost zpracovávání plateb záloh a jejich vracení. Doporučuje nicméně obrátit se s tímto dotazem přímo na policii.

P. Čížinský považuje za skandální, že policie otevřeně nedokáže zajistit realizaci něčeho, co je v zákoně. K otázce, kdo zaplatí alternativní polootevřené zařízení, uvádí, že detence je také nákladná, možná i více. Kdyby jí ubylo, mohlo by to uvolnit prostředky. Navrhuje vytyčit jako cíl pro ukončení detence konec roku 2024. Zároveň zdůrazňuje otázku, zda zajišťování plní nějaký účel. V roce 2022 bylo mezi propuštěnými z detence jen 11 % dobrovolných návratů, předání dle Dublin III bylo 3,3 % a správně vyhoštění 3,3 %. Výrazná většina zajištěných cizinců zde zůstává a je nakonec propuštěna. Z toho uzavírá, že detence z naprosté většiny žádný účel neplní. Zdrojem těchto dat je Zpráva o situaci v oblasti migrace.

H. Lupačová poukazuje na to, že v případech využití Zastávky u Brna jako alternativy nešlo o celistvý přístup založený na poskytování různých sociálních služeb a poradenství, což by riziko úteků mohlo snížit. Proto je důležité v aktuální diskuzi o polootevřeném zařízení hledat komplexnější řešení.

Z. Pavelková navrhuje podívat se na okolní tranzitní země, které v minulosti dokázaly úspěšně realizovat pilotní projekty alternativ vůči detenci. Též souhlasí s komentářem P. Čížinského o nenaplnění účelu detence v případě, že jsou osoby propuštěny po uplynutí maximální délky detence.

Další postup a hlasování o podnětu

M. Faltová popsala možnosti, jak s návrhem podnětu naložit. Na základě diskuze byl odstraněn pojem „nelegální migrant“ a byla změněna účinnost ukončení detence nezletilých cizinců na konec roku 2024. Není zde však zohledněna otázka zkrácení detence.

P. Čížinský považuje za vhodné schválit podnět v této verzi, která je ambicióznější než zkrácení detence. To umožňuje též prostor pro kompromis.

D. Šmídová uvedla, že tento podnět bude projednáván též Výborem pro práva dítěte a Výborem proti mučení a nelidskému zacházení. Pokud se tedy výbor shodne na určitém znění, mohou s ním další výbory pracovat.

M. Faltová upřesnila účel podnětu. Je formulován účelně poměrně obecně, protože jde o doporučení, které má následně být realizováno příslušnými státními orgány, které najdou, jak přesně doporučení naplnit. To potvrdil též J. Machačka.

P. Čížinský též poukázal, že by bylo nevhodné, aby byl výbor vzhledem ke svému poslání méně ambiciózní, než co vyžaduje mezinárodní lidskoprávní judikatura.

M. Faltová upřesnila hlasovací proceduru. První hlasování bude o přijetí změn navržených Lindou Janků a změn vložených na základě diskuze. Druhé hlasování bude o podnětu jako celku.

J. Kepka, protože očekává, že MV bude při hlasování v menšině, by rád před hlasováním zrekapituloval důvody pro odmítnutí podnětu. MV nepovažuje detenci za vězení, vždy mají cizinci možnost dobrovolného návratu. Zároveň navrhované úpravy neodpovídají současným mezinárodním trendům, kdy např. Německo přistupuje ke zpřísnění detence. Také podnět nevnímá jako souladný se závěry jednání ÚV ČR a MV.

Hlasování 1 – změny en bloc

Pro	9
Proti	0
Zdržel se	5

Změny navržené Lindou Janků, vypuštění pojmu „nelegální migranti“ a změna účinnosti konce detence nezletilých na konec roku 2024 byly přijaty.

Hlasování 2 – podnět

Pro	9
Proti	1
Zdržel se	4

Podnět byl přijat.

3. Vstup nevládních organizací poskytujících právní poradenství do zařízení pro zajištění cizinců

A. Krchová uvedla změny od posledního zasedání, které se tématem též zabývalo. V předchozích letech byl vstup umožňován v souvislosti s tím, že Organizace pro pomoc uprchlíkům čerpala prostředky z fondu AMIF. To však bylo ukončeno a nahrazeno komerční advokátní kanceláří. Řešením by mohlo být obnovení výzvy AMIF. Aby byla vyřešena výtky, že OPU mělo díky AMIF monopol, plánuje se do výzvy přihlásit Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty jako celek, tak, aby poradenství mohly poskytovat různé členské organizace. Zatím nepadlo finální rozhodnutí, výzva vypsaná není. Pro Konsorcium je zásadní, aby byl organizacím umožněn vstup do zařízení.

M. Faltová doplnila, že téma je širší, protože nejde jen o financování. Měly by být určeny podmínky pro možnost vstupu do zařízení, kde by organizace mohly nabízet poradenství širšímu okruhu cizinců, ne jen konkrétním již existujícím klientům.

V. Votočková přinesla aktuální informaci, že pan ministr již rozhodl. Bude vypsána výzva AMIF na poskytování právního poradenství v zařízeních i na území ČR. V zařízeních by fungoval paralelní systém právního poradenství od případného vítěze výzvy AMIF a advokátní kanceláře. Jde o velmi aktuální informaci, přesnější podmínky výzvy zatím nebyly zveřejněny.

P. Čížinský se doptal, zda to znamená, že podmínky pro vstup by se mohly změnit pro vítěze výzvy, ale ne pro ostatní, například advokátní kanceláře. M. Faltová potvrdila, že pro ostatní subjekty nedošlo zatím k žádnému posunu.

Z. Pavelková popsala, jak to funguje dnes v praxi. Nezisková organizace si musí zajistit plnou moc od klienta. V praxi ale není zřejmé, jestli je kromě toho potřeba žádost o vstup. Dle zkušeností Organizace pro pomoc uprchlíkům se zkušenost se zařízeními liší.

V. Votočková potvrdila, že plná moc postačuje pro vstup pracovníka neziskové organizace do zařízení za účelem návštěvy klienta. Je však potřeba splnit administrativní pravidla daná provozovatelem.

M. Faltová uvedla, že podnět k tomuto bodu je stále na Radě vlády pro lidská práva k projednání. K dalšímu postupu je žádoucí, aby byl nejdříve projednán Radou.

4. Různé

Na M. Faltovou se obrátila organizace Občanské Bělorusko. Bělorusko přistupuje k tomu, že nebude vydávat cestovní doklady na ambasádách. Bělorusové se tedy musí vracet do Běloruska pro cestovní doklad. To je velmi ohrožující pro Bělorusy, kteří například vystupují proti vládnoucímu režimu. Proto se na Výbor obrací s žádostí o podporu při jednání, jakým způsobem by bylo možné tuto situaci řešit, aby se nemuseli vracet do Běloruska. Též organizace nabídla, že se na příští zasedání Výboru může dostavit.

V. Votočková uvedla, že o tom MV ví a aktuálně jedná. Na příštím zasedání by tedy mohlo být více informací, jak lze tento problém řešit.

Závěr

M. Faltová vyzvala členy, aby kdykoliv posílali podněty k projednání Výborem. Zároveň předběžně avizovala, že další jednání bude v prosinci nebo lednu. S tím zasedání ukončila.

***